

NIEUWSBRIEF NUMMER 3; JAARGANG 2023

1. Voorwoord

In deze nieuwsbrief het programma van de laatste serie terreinbezoeken vanaf begin september.

Het is inmiddels volop vakantietijd. Ook wij zijn om en om met vakantie.

2. Certificaat aanvragen 2023

Afgelopen jaar zijn er 66 nieuwe deelnemers bijgekomen. Zij doen een nieuwe SNL aanvraag via een natuurcollectief of hebben een al lopende beschikking overgenomen. Alle aanvragen voor het certificaat zijn weg.

Als de Stichting Certificering nog aanvullingen nodig heeft komt het nog even terug. Dat gold dit jaar helaas voor heel veel deelnemers omdat er een nieuwe major tekortkoming bij kwam. Inmiddels hebben we de verklaring in het format van het individuele kwaliteitshandboek (hfst. 6) aangepast en bij de laatste aanvragen gaat het nu goed. Bij de andere deelnemers hebben we de verklaring later aangepast.

Mocht u nog de vraag om een aanvulling krijgen, wij krijgen die ook en kunnen u dan wel even helpen bij de aanvulling.

Een groot deel van u heeft inmiddels ook al het certificaat ontvangen.

3. Terreinbezoeken najaar 2023

Opgeven terreinbezoek graag via info@part-ner.nl

Wilt u erbij vermelden met hoeveel personen u wilt komen?

Op 1 september staat een terreinbezoek gepland bij Staatsbosbeheer in de bossen rond **Leersum**. Het thema is 'hoe om te gaan met windworp in oud bos'. (tb is al vol)

In 2021 heeft een valwind enorme schade veroorzaakt in de bossen rond Leersum. Hoe is het nu, hoe is men omgegaan met deze plotselinge stormschade.

Zie ook: www.staatsbosbeheer.nl/wat-we-doen/werk-in-uitvoering/utrechtse-heuvelrug-stormschade-leersum

Op 8 september organiseren wij een terreinbezoek op Landgoed Appel, gelegen vlakbij **Nijkerk**. Het thema is 'beheer van heideterreinen met schapen'. Landgoed Appel beheert ongeveer 80 hectare droge en natte heide, waar de beheerder drukbegrazing uitvoert met schapen. De effecten van het verschil in begrazingsbeheer komt naar voren in dit terreinbezoek.

Op 29 september staat een terreinbezoek gepland in **de Achterhoek (Joppe)**. Dit terreinbezoek zal plaatsvinden rond de Gorsse heide, hier ligt een 200 ha bosgebied met veel verschillende bostypen (dennen- eiken- en beukenbos; droog en vochtig bos met productie, parkbos) en lanen. Lid Gerard de Rooter heeft het beheer begeleid van o.a. Landgoed Joppe, Stichting de Marke Gorsse heide en Landgoed Staring en leidt ons rond. In het gebied van mw. Staring heeft de letterzetter een fijnsparperceel aangetast. Gerard licht hier toe hoe hij de herstelwerkzaamheden heeft aangepakt.

De datum van het terreinbezoek op **Terschelling** is gewijzigd. Wij hadden geen rekening gehouden met de trek van de eenden 😊. Op 15 september staat nu een terreinbezoek gepland bij één van de eendekooien van Terschelling. In totaal liggen er 4 eendekooien op de Grie, een stuk buitendijks land ten oosten van Oosterend. Om alle vier de eendekooien ligt een dijklichaam om het zoute water buiten de kooi te houden.

In het najaar staat nog een terreinbezoek gepland over natuurbrandpreventie. Hiervoor worden ook de deelnemers van de Bosgroep in Friesland uitgenodigd.

Afgelopen jaren is in Friesland gewerkt aan een gezamenlijke aanpak in een gebied waar het gaat over natuurbrandpreventie. Gemeenten, provincie, beheerders en brandweer hebben een gezamenlijk plan van aanpak beschreven.

Bedoeling is hierover het één en ander te vertellen, dieper in te gaan op natuurbrandpreventie en daarna in het veld te kijken hoe dat dan werkt.

Door de vakantietijd is de organisatie nog niet helemaal rond. Zodra er meer duidelijkheid is over datum, plek en programma laten we dat weten.

datum	Provincie	Beheertype	Thema's	Aantal personen
1 september 10.00-13.00	Utrecht Leersum SBB Chris Hartman	N16.03 Droog bos met productie & 15.02 Dennen-, eiken-, en beukenbos	Omgang met windworp in oud bos	25 (VOL)
8 september 10.00-13.00	Gelderland Landgoed Appel	N06.04 Vochtige heide & N07.01 droge heide &	Beheer van heideterreinen met schapen	25
29 september 10.00-13.00	Achterhoek Joppe	N15.02 dennen-, eiken- & beukenbos	Beheer van verschillende bostypen	25
15 september tijdstip volgt	Terschelling	N 17.04 Eendenkooi	Instandhouding van een eendenkooi	25
Datum volgt	Friesland	N16.03 Droog bos met productie & 15.02 Dennen-, eiken-, en beukenbos.	Natuurbrand- preventie	25

4. APK's

Een deel van onze deelnemers heeft nog geen APK bijgewoond doordat we twee jaar hebben stil gelegen door corona. Vorig jaar hebben we alle deelnemers van 2021 en 2022 uitgenodigd omdat zij met een kleine aanpassing weer voldeden aan het nieuwe programma van eisen van de provincies. We gaan dit jaar een inhaalslag maken met de deelnemers van de jaren daarvoor die nog een APK moeten doen. We starten in Overijssel met een gezamenlijke bijeenkomst en een hele serie individuele gesprekken. Daarna gaan we verder in de andere provincies.

We gaan met u het handboek aanpassen aan het nieuwe programma van eisen en, indien van toepassing, de nieuwe beschikking verwerken in uw handboek en werkplan.

Deelnemers die hiervoor in aanmerking komen ontvangen van ons een uitnodiging.

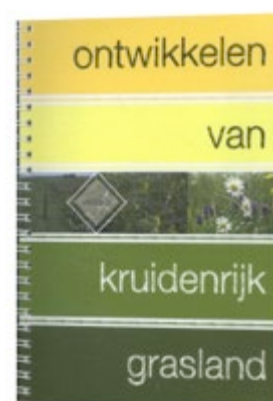
5. Ontwikkelen van Kruiden- en faunarijk grasland

Part-Ner zet zich in om de kwaliteit van graslanden te verbeteren. We maken daarvan gebruik van de methode ‘Ontwikkelen van kruidenrijk grasland’ van Wim Schippers. Hij heeft jarenlange ervaring met graslanden en de methode heeft zich ruimschoots bewezen.

De Veldgids “Ontwikkelen van Kruidenrijk grasland” helpt bij het vaststellen wat je hebt (bodem, vocht en graslandtype) en op basis daarvan wordt gekeken welk beheer/gebruik is toe te passen om tot een kruidenrijk grasland te komen óf dat in stand te houden.

Er worden 5 graslandtypen onderscheiden:

- type 0: Raaigrasland
- type 1: Grassenmix
- type 2: Grassenmix-plus
- type 3: Gras-kruidenmix
- type 4: Bloemrijk grasland
- type 5: Schraalland

Type 3 Gras-kruidenmix komt overeen met de kwaliteit die N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland zouden moeten hebben, met een aantal van meer dan 15 soorten per telvak. N10.01 Vochtig hooiland komt overeen met type 4 Bloemrijk grasland met een soortenaantal van meer dan 20 per telvak.

Bij de methode van Wim Schippers kan een beheerder één van de vijf typen grasland formuleren als doel, om vervolgens te monitoren waar in de ontwikkeling het grasland zich bevindt. Wanneer een doeltype gehaald is kan men een instandhoudingsbeheer voeren. Als het grasland nog niet zover is moet men nog een ontwikkelingsbeheer voeren.

Wim heeft voor de certificering van Part-Ner de Beheermodule Graslanden geschreven met een bijbehorende werkwijze voor een nulmeting. Bij de beheermodule hoort een zeer bruikbare bijlage. Deze zit als bijlage bij deze nieuwsbrief. Daarin staat ook wat meer algemene informatie over ontwikkelings- en instandhoudingsbeheer. Let wel: het ontwikkelen van je graslanden naar kruidenrijk grasland vraagt altijd maatwerk.

Terreinbezoeken, workshops en deskundigen

Part-Ner organiseert terreinbezoeken en workshops waarin de methode van Wim Schippers wordt aangeleerd. We maken daarbij gebruik van de begeleiding door deskundigen die door Wim zijn opgeleid in zijn methode. Dit zijn Celine Roodhart, Wijnand Lammers, Roelof Jan Koops, Kristianne van der Put, Margriet Brouwer en Pieter Jansma. Zij verzorgen de terreinbezoeken en workshops. U kunt hen zelf ook inhuren voor advies of een complete nulmeting op uw graslanden.

Zie ook onze website: [Deskundigen nulmeting - Part-Ner](#)

Telmethode

In de workshops gaan we actief aan de slag met de telmethode. Hieronder een beschrijving van de telmethode zodat u die ook op uw eigen graslanden kunt toepassen.

Voor een telvak zet u een vierkant uit van 25 m². Hiervoor markeert u een vlak van 5 bij 5 meter. Het is belangrijk om dit te doen op een representatief deel van het grasland. Het is verleidelijk om een deel te kiezen waar u verwacht veel soorten aan te treffen. Doe dit echter niet, het beïnvloedt uw monitoring en kan een te positief beeld geven van uw grasland. Slootranden, struikzomen, poelen, wegbermen etc. dus liever vermijden. Wanneer een perceel heel langwerpig is, kunt u het vak iets aanpassen naar 4x6 meter. De maand mei is veruit de beste tijd om de monitoring uit te voeren. Dan staan de meeste planten in bloei wat veel makkelijker determineren is.

Kijk voor u begint te tellen even rustig naar het telvak en blijf even kijken, maak eventueel een foto en maak een inschatting welk type grasland het is.

Loop daarna rondom het telvak zonder dat u er in stapt. Zoek de kruiden op en verzamel deze. Varens en paardenstaarten behandelt u als kruid. Doe dit net zo voor de grassen en schijngrassen. Schijngrassen zijn sprietig, groen, zonder bladeren, vaak in pollen, ze lijken op grassen maar zijn het toch niet. Zegges, russen en biezen zijn plantenfamilies die grasachtige kenmerken hebben maar biologisch geen grassen zijn. Opschietende zaailingen en boompjes laat je buiten beschouwing. Verzamel al de verschillende soorten. Pluk en vergelijk gelijkende plantjes door rustig te kijken naar de hele plant om erachter te komen of het een andere soort is. Het is bij deze methode niet van belang om de naam van de soorten te weten, het gaat om de aantallen grassen en kruiden. Maak aan het eind eventueel een foto op het papier met een bosje van de gevonden kruiden en grasachtigen.

Schrijf het aantal kruiden op die u vindt. Wanneer u de naam niet kent kunt u "kruid 1, kruid 2" opschrijven. Hetzelfde voor de grassen: "gras 1, gras 2". Wanneer u rond bent geweest en geen nieuwe planten meer vindt, dan kunt u het telvak in lopen. Daar moet u goed zoeken naar nieuwe planten, zoek ook goed laag bij de grond en wees niet bang om planten eruit te trekken om te onderzoeken. Het effect op de natuur is gering. Tegenwoordig zijn er plantenapps beschikbaar die planten voor u kunnen herkennen. U kunt dit gebruiken maar de methode van Wim is ontwikkeld zonder het bestaan van die apps en werkt dan ook prima. (Over deze apps staat hieronder meer informatie.)

Tel het aantal kruiden en grassen bij elkaar op. Dit aantal is de kwantitatieve toets in welk type uw grasland zich bevindt. Als daarmee het type niet helemaal duidelijk is gebruikt u de kwalitatieve toets. Dan zoekt u in welk type van de lijst de door u gevonden soorten vallen. Het type met de meeste door u gevonden typesoorten is dan de fase van het grasland.

Het klinkt zo misschien ingewikkeld, maar in de workshops die we jaarlijks geven gaan we aan de slag met de methode. Het is ook absoluut zinvol om de workshop vaker dan één keer bij te wonen.

Natuurherkenning app

Voor het herkennen van plantensoorten zijn er tegenwoordig apps voor op de mobiele telefoon beschikbaar. Deze apps kunnen een foto maken en de app vergelijkt deze met duizenden foto's van planten. De app kan dan op die manier de soort "herkennen". Er zijn meerdere apps in de omloop. Twee applicaties die het meeste gebruikt worden zijn **ObsIdentify** en **PlantSnap**. ObsIdentify is een app gekoppeld aan de site waarneming.nl. Daarom herkent deze app vooral Nederlandse soorten dus ook insecten, vogels en andere dieren. Plantsnap is internationaal en herkent behalve de Nederlandse planten ook internationale planten maar geen dieren. ObsIdentify heeft een zeer grote database en is van Nederlandse bodem. Beide apps zijn gratis en beschikbaar via de zoekfunctie van apps op uw telefoon.

Link: [ObsIdentify - Apps - Waarneming.nl](#)

[PlantSnap - Plant Identifier App, #1 Mobile App for Plant Identification](#)

Tineke de Vries
18 augustus 2023